

Akademik dr SLOBODAN ĆURČIĆ
Академик др СЛОБОДАН ЋУРЧИЋ
(1940-2017)

Slobodan Ćurčić was born in Sarajevo in the former Yugoslavia in 1940 and grew up in Belgrade where he received his elementary and high school education. At the age of 20 he left home to study architecture at the University of Illinois at Urbana-Champaign, where he acquired the nickname of Danny, used by his American friends. There he completed both a B.Arch and a M.Arch degree in architecture. Upon completion of the second degree, he moved to New York City to work on his doctorate under the renowned scholar of Early Christian

Слободан Ћурчић је рођен у Сарајеву у бившој Југославији, 1940. године и одрастао је у Београду где је завршио основну и средњу школу. Са 20 година је напустио дом да би студирао архитектуру на Универзитету Илиноис, Урбана-Шампеин где је добио надимак Дени, како су га звали његови амерички пријатељи. Тамо је дипломирао и магистрирао на архитектури. Након магистратуре, преселио се у Њујорк Сити где је радио на докторским студијама код познатог научника ранохришћанске

and Byzantine architecture, Richard Krautheimer, completing his degree in 1975.

As he later told a friend, at this point he was keeping his options open. If he was able to find a job in academia, he would stay in America and be an architectural historian; if not, he would return to Belgrade and be an architect. Fortunately for all of us in the field of Byzantine art and architecture, Ćurčić was offered a position in the School of Architecture at his alma mater, the University of Illinois, where he taught from 1971 to 1982. It was during this period that he published a revised version of his dissertation, *Gračanica. King Milutin's Church and Its Place in Late Byzantine Architecture* (University Park, 1971), representing the first major study in English of an important medieval Serbian monument and establishing Ćurčić as an up and coming scholar in the field of architectural history.

In 1982 he accepted a position at Princeton University, where he would remain until his retirement in 2010. There he continued to publish articles and books on a wide range of topics, showing his natural intellectual curiosity in buildings and ideas from a variety of places and periods. He was soon recognized as one of the world's leading historians of Byzantine architecture, which led to numerous invitations to lecture and to publish further work as well as teach the next generation of scholars in the field. As a student, I participated in seminars he taught on towers, funerary architecture, and palace architecture; later seminars examined Byzantine housing, regionalism and Serbian medieval architecture.

His seminars were directly connected with his research which included articles and books on those very

и византијске архитектуре, Ричарда Краутхајмера где је докторирао 1975. године.

Како је касније причао пријатељу, у том тренутку је био отворен за разне могућности. У случају да нађе посао на академији, остао би у Америци и радио као историчар архитектуре, а ако не, вратио би се у Београд и постао архитекта. На срећу за све нас који се бавимо византијском уметношћу и архитектуром, Ћурчићу је понуђено место у Школи за архитектуру, на његовом матичном Универзитету у Илиноису где је предавао од 1971. до 1982. године. Баш у то време, објавио је ревидирану верзију своје дисертације, *Грачица. Црква Краља Милутина и њена улога у касновизантијској архитектури* (Парк Универзитет, 1971.), што је представљало прву велику студију на енглеском језику о једном значајном, срењевековном српском споменику и што је Ћурчићу обезбедило место научника у успону у области историје архитектуре.

1982. године је прихватио место на Универзитету Принстон где је радио све до своје пензије 2010. године. Тамо је наставио да објављује чланке и књиге из разних области, показујући своју природну интелектуалну знатижељу за грађевине и идеје из разних периода и крајева. Убрзо је постао познат као један од водећих светских историчара византијске архитектуре што је довело до многих позива да гостује и држи предавања и настави са публикавањем својих радова као и са подучавањем нових генерација научника у тој области. Као студент, учествовао сам на семинарима где је предавао о кулама, архитектури гробница и архитектури палата; касније, на семинарима где се

topics and more, but were also but a part of his wide interests. He wrote a chapter on the architecture of the Martorana church of Norman Sicily for Ernst Kitzinger's book on the church's mosaics. Among other things, he published articles on the Norman Cappella Palatina, various Byzantine and Serbian churches, Early Christian Thessaloniki, the architecture of subsidiary chapels, church architecture in Cyprus, and changes in architectural styles in medieval churches. While he wrote many significant studies on Early Christian and Byzantine religious buildings, he was also keenly interested in secular architecture as well, writing about Byzantine houses, late antique palace architecture, and, with his wife Evangelia Hadjityrphonos, organized an exhibition and edited a major catalog to go with it entitled *Secular Medieval Architecture in the Balkans 1300-1500 and Its Preservation* (Thessaloniki 1997).

Having begun his scholarly career with an interest in his native land's medieval architecture, his interest in the subject never waned, and wrote several articles on the topic throughout his career. In the late 1980's he began a project to study and produce a "Corpus of Late Medieval Ecclesiastical Architecture of Serbia, 1355-1459". The political events of the 1990s ended the project with only one volume, on the church of Naupara, being published (Belgrade 2000). He became a member of the Serbian Academy of Sciences and Arts in 1997 and in 2005 he was appointed to an international expert committee on the Rehabilitation and Safeguarding of Cultural Heritage in Kosovo.

The year of his retirement, 2010, coincided with fulfillment of two significant scholarly endeavors.

проучавало византијско становање, регионализам и српска средњовековна архитектура.

Његови семинари су били директно повезани са његовим истраживањима које обухвата чланке и књиге из тих и других области, која су представљала само мали део његових интересовања. Написао је поглавље о архитектури цркве Марторана, Нормана Сисилија за књигу Ернста Кизингера о црквеним мозаицима. Између осталог, објавио је чланке о норманска капели Палатина, о разним византијским и српским црквама, о ранохришћанском Солуну, о архитектури црквених припрата, о архитектури цркава на Кипру као и о променама у стилу архитектуре у средњовековним црквама. У току рада на многим значајним студијама о раном хришћанству у византијским верским грађевинама, био је јако заинтересован за световну архитектуру, касноантичку архитектуру палата и са својом супругом Евангелијом Хацитрифос је организовао изложбу и објавио пратећи каталог под насловом Световна средњовековна архитектура на Балкану у периоду 1300- 1500 и њена конзервација (Солун, 1997.год).

Када је започео своју научну каријеру у области средњовековне архитектуре своје властите земље, његово интересовање за ту тему никада није престајало па је написао још неколико чланака из те области у току свог рада. Касних осамдесетих је започео пројекат из кога је настао „Корпус касне средњовековне црквене архитектуре Србије, у периоду 1355 – 1459”. Политички догађаји у деведесетим годинама су окончале пројекат код првог тома на тему цркве Наупара који је једини и објављен (Београд, 2000. год.). Постао је члан

The first was the organization of another exhibition, working once again with Evangelia, on “Architecture as Icon”, displayed both in Thessaloniki and at the University Art Museum in Princeton and accompanied by a large catalog that explored the use of images of architecture and their meaning. The second was the publication of a true *magnus opus*, *The Architecture of the Balkans*, which in many ways was a summation of his scholarly career. Beginning with the time of Diocletian and continuing to the Ottoman period, Ćurčić shows his mastery of languages as well as a vast amount of material to tell a detailed story of secular and ecclesiastical architecture in southeastern Europe, tracing its development from common roots and demonstrating parallels in architectural developments in its various areas in a grand synthesis, while showing little patience for the nationalism that had often colored previous local scholarship. This is a work that will remain the standard on this topic for many decades to come.

As a teacher, his instruction was influenced by his training as an architect. One needed to understand the plan, structure, and design elements of a building before moving on to contextualization and issues like symbolism. Soon after arriving at Princeton he told me that he had been surprised to discover that there were no plans or other architectural drawings of Early Christian and Byzantine buildings in the slide collection and wondered how it had been possible to teach students without those drawings. He was demanding as a teacher, but always with the student’s best interest at heart.

As a mentor he was equally demanding but very concerned that his students had access to everything they needed to be successful – research ma-

Српске академије науке и уметности 1997. године када је именован за међународног експерта у Одбору за заштиту и очување културног наслеђа на Косову.

Година његовог одласка у пензију, 2010. година, се поклопила са два значајна научна подухвата. Први је био организација друге изложбе, поново у сарадњи са Евангелијом на тему „Архитектура као икона”, која је приказана и у Солуну и на Универзитету Музеја уметности у Принстону уз који је објављен и велики каталог који је обрађивао употребу слика у архитектури и њихово значење. Други велики подухват је био објављивање изузетно великог опуса, *Архитектура Балкана* што је представљало на много начина преглед његове научне каријере. Почевши од доба Диоклецијана преко Отоманског периода, Ђурчић је показао савршенство у језику као и у огромној количини материјала за детаљну причу о световној и црквеној архитектури у југоисточној Европи, изучавајући трагове у њеном развоју од самих почетака и демонстрирајући паралеле у развоју архитектуре у разним областима које се сједињују у грандиозну синтезу, у исто време показујући мало стрпљења за национализам који је био карактеристичан за ранија локална изучавања. То је дело које ће остати као стандард у овој области за будуће деценије.

У његовом професорском раду се могао осетити утицај методологије која се примењује у архитектури. Свако је морао да зна шта је план, структура, елементи дизајна у грађевинарству пре него што се крене на контекстуализацију и тематику као што је симболизам. Убрзо након доласка у Принстон, рекао ми је да

terials, funding for travel, access to other scholars, all of whom seemed to be his personal friends. In part because of his reputation as a scholar and in part because of his good reputation as a mentor, Ćurčić always had students desirous of studying with him. In all he supervised 27 Ph.D students, a significant portion of the current generation of Byzantine scholars in the United States but in Serbia, Greece, Turkey, Italy, and Israel as well. While I was working on the *Festschrift* dedicated to him (*Approaches to Byzantine Architecture and Its Decoration: Studies in Honor of Slobodan Ćurčić*, co-edited with Robert Ousterhout and Amy Papalexandrou (Brookline, VT, 2012), put together by many of those students, he shared with me a copy of his personal curriculum vitae. On the pages listing the students whose dissertations he had supervised, he had written notes on those that had been published as books, noting the date and publisher. He was as proud of his students' work as he was of his own.

After his retirement, Ćurčić moved to Thessaloniki, the home town of his wife Evangelia. There he continued to be an active scholar, publishing several articles and book chapters on a variety of topics and participating in several conferences. A few days after Christmas in 2015 he suffered a stroke that abruptly robbed him of the ability to continue his scholarship. He was still able, however, to speak, and his personality – friendly, quick-witted, and good-natured as always survived, even as he struggled with the physical limitations it brought. His health deteriorated during the following year, with the effects of the stroke leaving him weakened and unable to

је био изненађен када је открио да нису постојали планови или други цртежи архитектуре хришћанских и византијских грађевина у колекцији дијапозитива и чудио се како је било могуће подучавати студенте о томе без цртежа. Био је јако захтеван као професор, али му је у срцу увек било најважније оно што је у најбољем интересу студената .

Као ментор је био такође веома захтеван, али се и веома ангажовао да његови студенти имају приступ свему што им је потребно како би постигли успех – материјали за истраживање, новац за путовања, могућност консултације са другим научницима, са којима је изгледа био веома добар лични пријатељ. Делимично због своје репутације научника и делимично због своје репутације ментора, Ђурчић је увек имао студенте који су желели да студирају код њега. Укупно је менторисао 27 студента који су добили докторску титулу од којих је велики број данашње генерације научника признато у области византологије у Америци, али такође и у Србији, Грчкој, Турској, Италији и Израелу. Док сам радио на збирци посвећеној њему у част, (Приступи византијској архитектури и њеним украсима): студије у част Слободана Ђурчића, у сарадњи са Аустерхаус Робертом и Ејми Папалександру (Бруклин, VT, 2012) и многим студентима, добио сам од њега копију личне биографије. На страни где се налази списак студената чије је дисертације менторисао, писао је белешке о оним делима који су објављена као књиге, стављајући датум и име издавачке куће. Био је поносан на дела својих студената исто колико и на своја властита дела.

Након пензионисања, Ђурчић се преселио у Солун, родно место

walk. Over time he grew even weaker and passed away on December 3, 2017 in Thessaloniki.

There is no question that Slobodan Ćurčić was an important scholar and mentor to his students. He was internationally known for his scholarship, but also for his good nature and friendliness. In the halls between sessions of the International Congress of Byzantine Studies held in London 2006, I observed that he seemed to know everyone and everyone seemed to not only know him, but also thought of him as a close friend. For those of us who were privileged to be his students, it is his enthusiastic greetings, his concern for our well-being, his continuing encouragement to progress in our own development as scholars, and, especially, his friendship that we will miss but always remember. The same will be true for his countless friends and colleagues throughout academia. His personal involvement and dedication in the Organization and Editorial Board of the collection of works is of utmost significance to the Symposium "Nis and Byzantium

dr Mark J. Johnson

своје супруге Евангелије. Тамо је наставио са својим научним радом и штампао неколико чланака и поглавља на разне теме и учествовао на неколико конференција. Неколико дана након Божића 2015. године доживео је мождани удар што га је изненада зауставило у даљем научном раду. Међутим, још увек је могао да говори и његова појава, срдачност, оштроумна и добродушна природа би увек поново пленили околину, чак и онда када се борио са својим физичким ограничењима. Следеће године му се погоршало здравље и последице шлога су ослабиле његове способности тако да више није могао да хода. Временом се здравље све више погоршавало и преминуо је 3. децембра 2017. године у Солуну.

Нема сумње да је Слободан Турчић био веома значајан научник и ментор својим студентима. Његов научни рад је био међународно признат, али је била препознатљива и његова срдачност. У ходнику између сесија на међународном конгресу византијских студија одржаном у Лондону 2006. године, приметио сам да је он познавао све присутне као и они њега, али да су га такође сматрали и за блиског пријатеља. За нас који смо имали ту привилегију да будемо његови студенти, оно што ће нам заувек недостајати су његови ентузијастички поздрави, брига о нама, непрестано охрабривање да наставимо свој научни рад, а нарочито његово пријатељство. То исто важи и за његове небројене пријатеље и колеге које је стекао у току свог рада. Од неизмерљивог је значаја за симпозијум Ниш и Византија његово лично ангожовање у организационом одбору и редакцији зборника радова.

др Марк Ј. Џонсон